

Psychological Characteristics and Situational Factors as Correlates of Absorption-Study Behavior of the First-Generation University Students¹

Krisanachot Bualar²
Duchduen Bhanthumnavin³

Received: July 10, 2018

Accepted: August 15, 2018

Abstract

This correlation-comparative study was based on the interactionism model as the conceptual research framework. The study aimed at investigating the important predictors in terms of psychological characteristics and situational factors on absorption-study behavior and the at-risk groups. The samples were the first-generation university students with the total of 543 undergraduate students. Data was obtained by multi-stage sampling method. The research consisted 12 measurements in the form of summated rating scales. The reliability of alpha coefficient of each measure was between .72 to .90. Multiple regression analysis results revealed that all 11 predictors from the groups of the situational factor, the psychological trait, and the psychological state, can be operated for prediction on absorption-study behavior 40.2% in the total sample. The important predictors in descending order were low study stress, need for achievement, the favorable attitude toward learning, and educational expectation from family. The at-risk groups were 1) low-grade point average students 2) female students who is not the first child of the family, and 3) male students who is the first child of the family. The results from this study can shed the light on the development at-risk groups of students and can be a basis for further research.

Keywords: psychological characteristics, situational factors, absorption-study behavior, the first-generation university students, interactionism model.

¹ This paper submitted in partial fulfillment of Master's thesis in Social Development Administration, National Institute of Development Administration, Capacity Building Program for New Researcher 2018 from National Research Council of Thailand (NRCT).

² Graduate Student, Master of Arts (Social Development Administration), School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration, E-mail: Krisanachot@gmail.com

³ Associate Professor at the Graduate School of School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.

ปัจจัยทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจ ในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว¹

กฤษณะโชติ บัวหล้า²

ดุจเดือน พันธมนาวิน³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ซึ่งมีกรอบแนวคิดพื้นฐานจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวทำนายที่สำคัญและกลุ่มเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว จำนวน 543 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดประเภทมาตราประเมินรวมค่า จำนวน 12 แบบวัด มีความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาระหว่าง .72 ถึง .90 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณปรากฏว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้ร้อยละ 40.2 ในกลุ่มรวม โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญ คือ ความเครียดในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน และพบว่ากลุ่มเสี่ยงได้แก่ 1) นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ 2) นักศึกษาเพศหญิงที่ไม่ใช่ลูกคนแรก และ 3) นักศึกษาเพศชายที่เป็นลูกคนแรก ผลการวิจัยนี้ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนานักศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และเป็นพื้นฐานเพื่อต่อยอดการวิจัย

คำสำคัญ: ปัจจัยทางจิตลักษณะ สถานการณ์ พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, วิทยานิพนธ์ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561

² นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อีเมล: Krisanachot@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยมีนโยบายชัดเจนในการเน้น "คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ" สะท้อนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 2 จนถึงฉบับที่ 12 ในปัจจุบัน รวมถึงร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยมองว่าการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นลำดับแรก เพื่อสร้างความมั่นคงให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เครื่องมือสำคัญที่สามารถใช้พัฒนาคุณภาพมนุษย์ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคได้ดีที่สุดคือ "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษา" จากการสำรวจของกำลังแรงงานรวมที่มีอยู่ในฐานข้อมูลจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาที่สำเร็จทั่วราชอาณาจักรปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พบว่า ประชากรที่สำรวจได้ในวัยแรงงานมีที่ผู้จบการศึกษาในการศึกษาในระดับปริญญาตรี อยู่เพียงร้อยละ 16.5 หรือประมาณ 6,290,760 คน เมื่อเทียบกับผู้ที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีมากถึงร้อยละ 83.5 หรือประมาณ 31,925,380 คน เท่ากับว่าประเทศไทยมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเพียง 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรที่สำรวจได้ซึ่งยังเป็นปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

ในปัจจุบันรูปแบบการศึกษาของประเทศไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต องค์กรภาครัฐ เอกชน และตลาดแรงงาน ได้หันมาให้ความสำคัญกับระดับการศึกษาของบุคคลมากขึ้น การศึกษาในเพียงแค่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นไม่เพียงพอสำหรับบุคคลอีกต่อไป ทำให้การศึกษาในระดับปริญญาตรีกลายเป็นคุณสมบัติพื้นฐานอันจำเป็นของแต่ละบุคคลจะต้องมี เพื่อสร้างความพร้อมและใช้แข่งขันเพื่อการเข้าถึงโอกาสการทำงานและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ประเทศไทยมีจำนวนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจากการสำรวจของกำลังแรงงานรวมที่มีอยู่ในฐานข้อมูลจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาที่สำเร็จทั่วราชอาณาจักรปี พ.ศ. 2560 ที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาจำนวนมากที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในประเทศไทย คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว ผู้ซึ่งมีผู้ปกครองที่ไม่เคยผ่านการเรียนสำเร็จในระดับปริญญาตรีมาก่อน

นักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว (First generation university students) คือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถสนับสนุนบุคลากรของตนในการเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (Thayer, 2000) ด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่นครอบครัวมีฐานะยากจน อยู่ในเขตชนบท ความรู้และการเข้าถึงข้อมูลน้อย การขาดประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย (Barone, McMillion, Tym & Webster, 2004) ทำให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (Misconception) ในศาสตร์และวิชาที่ตนจะเรียนต่อไปในระดับสูง เนื่องจากได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดประสบการณ์ทางวิชาการจากผู้ปกครอง นักวิชาการในหลายสาขาโดยเฉพาะสาขาทางจิตวิทยาในต่างประเทศจึงได้ให้ความสนใจและทำการศึกษเกี่ยวกับนักศึกษาที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวมีความแตกต่างอย่างมากเมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ใช่รุ่นแรกของครอบครัว (McCarron & Inkelas, 2006) โดย Pike & Kuh (2005) พบว่า นักศึกษาที่ไม่ใช่รุ่นแรกของครอบครัวมีโอกาสในการเตรียมความพร้อมทางการศึกษาและในอาชีพมาก มีพัฒนาการทางปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เนื่องจากผู้ปกครองเคยมีประสบการณ์ในการเรียนระดับสูงมาก่อนคอยชี้แนะและให้คำปรึกษา

ขณะที่นักศึกษาที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว มีความทะเยอทะยานในการเรียนระดับต่ำเนื่องจากผู้ปกครองไม่สามารถให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในเรื่องวิชาการ (Saenz, Hurtado, Barrera, Wolf, & Yeung, 2007) และนักศึกษามักจะมาจากครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ ทำให้บางคนต้องทำงานระหว่างเรียน (Peters, 2009) อีกทั้งผู้ปกครองยังคาดหวังในตัวบุตรหลานของตนว่าจะสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้เมื่อจบการศึกษาแล้ว (Choy, 2001) ซึ่งล้วนเป็นการสร้างความกดดันและความเครียดในการเรียน ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้นักศึกษาที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวมีความเสี่ยงที่จะต้องออกจากสถานศึกษาก่อนกำหนด

ดังนั้นการเรียนให้ประสบความสำเร็จ นักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวจำเป็นต้องมีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน เพื่อประคับประคองตนเองหรือพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ (Hsiao, 1992)ที่จะส่งผลไปถึงความพร้อมในการประกอบอาชีพและช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะกลายเป็นปัญหาของสังคมในกลุ่มวัยรุ่น จากการศึกษาของ O'Farrell & Morrison (2003) พบว่า นักศึกษาที่มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนต่ำจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่น เช่น การใช้ยาเสพติด การมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านทางเพศ และการก่ออาชญากรรมร้ายแรง เป็นต้น กล่าวได้ว่า พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนจึงเป็นจิตพฤติกรรมเชิงบวกที่สำคัญกับนักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้มีการพัฒนาทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาปัจจัยเชิงเหตุและกลุ่มเสี่ยงของพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว เพื่อสร้างพื้นฐานความรู้ทางวิชาการในประเด็นกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว และพัฒนาพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนให้แก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยสามารถต่อยอดเป็นนโยบายเพื่อเสริมสร้างคุณภาพแก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวได้มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาหากกลุ่มเสี่ยงและแสวงหาปัจจัยปกป้องพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 4 ด้านสำคัญ คือ 1) สาเหตุด้านสถานการณ์ (Situational factors) 2) สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม (Psychological traits) 3) สาเหตุร่วมจากปฏิสัมพันธ์ของสถานการณ์และจิตลักษณะเดิมที่บุคคลกำลังเผชิญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคคล (Mechanical Interaction) 4) สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) หรือปฏิสัมพันธ์ภายในตน (Organismic Interaction) (Endler & Magnusson, 1976) ซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดคัดเลือกกลุ่มตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยนี้

พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน: ตัวแปร ความหมาย วิธีการวัด

การจดจ่อใส่ใจ (Absorption) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในสามประการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมมุ่งมั่นในการเรียน (Schaufeli, 2012) ความหมายภาษาไทยของคำนี้ไม่ชัดเจน นักวิจัยบางท่านใช้คำว่า การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงาน Csikszentmihalyi (1990) ให้ความหมายว่า การจดจ่อใส่ใจ คือ ลักษณะโดดเด่นที่แสดงออกถึงการสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มที่และมีความสุขในการทำสิ่งนั้น โดยเวลาในการปฏิบัติผ่านไปอย่างรวดเร็วและถอนตัวออกจากสิ่งนั้นได้ยาก การที่บุคคลจะหมกมุ่นในการทำงานในลักษณะนี้อาจจะเรียกได้ว่า ความสิ้นไหลในงาน (Flow) ที่เกิดจากสภาพของประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงาน โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะที่เกิดจากความสนใจเฉพาะไม่ลังเล มีความคิดชัดเจน ใจและกายรวมเป็นอันหนึ่ง มีความตั้งอกตั้งใจ รู้สึกง่ายในสิ่งที่กระทำ ทำการควบคุมได้อย่างเต็มที่ ไม่มีความประหม่า เกิดการบิดเบือนของเวลา (ทำให้รู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว) เกิดความเพลิดเพลินจากสิ่งที่กระทำ ส่วน Bakker, Hakanen, Demerouti, & Xanthopoulou (2007) ได้ให้ความหมายคำว่า การจดจ่อใส่ใจ คือ การกระทำอย่างเต็มที่ จดจ่อและมีความสุขในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วและเป็นเรื่องยากที่บุคคลผู้นั้นจะแยกออกจากงานได้ งานวิจัยไทยที่ให้ความหมายของการจดจ่อใส่ใจ เช่น ปัญจมาศ ทวีชาติานนท์ (2555) ได้ให้ความหมาย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงาน (Absorption) หมายถึง การมีสมาธิจดจ่อกับงานและรู้สึกมีความสุขกับงานที่ทำโดยรู้สึกว่าเวลาในการทำงานผ่านไปอย่างรวดเร็วและยากที่จะละเลิกจากงานที่ทำอยู่ได้ ส่วน อรพินทร์ ชูชม (2557) ให้ความหมาย ความจดจ่อใส่ใจ หมายถึง ความรู้สึกมุ่งมั่นและเป็นสุขในการทำงาน ยากที่จะถอนตัวออกจากงาน เสมือนเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว

พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การปฏิบัติของนักศึกษาซึ่งมีลักษณะแสดงออกถึง 1) ความตั้งอกตั้งใจ มีสมาธิ สนอกสนใจและมีความสุขเพลิดเพลินกับสิ่งที่กระทำ 2) การมีความรู้สึกร่วมหรือมีอารมณ์ร่วม ยากที่จะละเลิกหรือถอนตัวออกจากสิ่งที่กระทำและรู้สึกเหมือนเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วในขณะที่กำลังปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ โดยแบบวัดพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

กลุ่มตัวแปรสถานการณ์กับพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน

สภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคลเช่น บุคคลรอบข้าง หรือเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความคิดและการกระทำของบุคคล ซึ่งอาจส่งเสริมหรือขัดขวางต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) ในศึกษานี้กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้

การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด เป็นการรับรู้ที่นักศึกษาว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของตนนั้นให้การสนับสนุนทางสังคม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์ เช่น ชมเชยหรือให้รางวัลเมื่อนักศึกษาทำงานในรายวิชาได้ดี 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชาเมื่อนักศึกษาสงสัยหรือไม่เข้าใจ การให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหาไม่ว่าจะเป็นทางการเรียนหรือปัญหาในชีวิตประจำวัน มีผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น

พฤติกรรมไม่รู้จักในการเรียนและพฤติกรรมรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ (ดุงเดือน พันธมนาวิน, 2550) พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (นิศากร สนามเขต, 2550) มีความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษา (ไพศาล แยมวงษ์, 2555) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิดมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิดน้อย แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ ดุงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจนิก (2524) มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล หมายถึง คุณภาพและปริมาณที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวได้รับรู้และรายงานว่าตนได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองในชีวิตประจำวัน โดยบิดามารดาแสดงความรักใคร่และยอมรับตน ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม เป็นกันเองกับตน ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา มีการให้รางวัล เช่น ให้รางวัลเมื่อทำความดีและลงโทษเมื่อทำความผิดอย่างสมเหตุสมผล และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอไม่กระทำตามอารมณ์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีผลการศึกษาพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (ณัฐวัตร ลุณหงส์, 2544) พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ (สุภาสินี นุ่มเนียม, 2546) พฤติกรรมอาสาสมัคร (คมนา วัชรานินท์, 2546) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อย แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ ดุงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจนิก (2524) มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่ เป็นการสนับสนุนทางสังคม 3 ด้าน จากเพื่อน/รุ่นพี่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน คือ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่น การแสดงความห่วงใย เห็นใจ แสดงความรัก การยอมรับ เป็นต้น 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การให้รางวัล-ตักเตือน เป็นต้น 3) การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งทรัพยากร งบประมาณและแรงงาน เช่น บริการ เงิน สิ่งของ เครื่องมือที่จำเป็นในการศึกษา เป็นต้น มีผลการศึกษาพบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น ลดความเครียดในการทำงาน (บังอร โสฬส และอัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล, 2539) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ภมริน เขาวนจินดา, 2542) คุณภาพชีวิตของผู้ใหญ่วัยกลางคน (นพมาศ แซ่เสี้ยว, 2550) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนหรือรุ่นพี่มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนหรือรุ่นพี่น้อย โดยแบบวัดแบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข่าวสาร และ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นแบบวัดที่สร้างโดยผู้วิจัย

มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

ความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน คือ การรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวเกี่ยวกับความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับเป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้สำหรับนักศึกษาและความต้องการให้นักศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ ทำให้นักศึกษามี 1) ความกระตือรือร้นในการเรียน เช่น มีความอดทนในการเรียนมาก พยายามขวนขวายหาความรู้ในการเรียน รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียน 2) มีความอุทิศตนต่อการเรียนมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เช่น ไม่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากเกินไป ไม่ทำงานพิเศษที่กระทบต่อการเรียน หรือใช้เวลาส่วนใหญ่ให้กับการเรียน และ 3) มีความจดจ่อใส่ใจต่อการเรียน เช่น ตั้งอกตั้งใจเรียน มีอารมณ์ร่วมรู้สึกเพลิดเพลินกับสิ่งที่เรียน เป็นต้น มีผลการศึกษาพบว่าความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าศึกษาต่อ (ณชวดี จันทร์พอง, 2549) เป้าหมายในชีวิตของนักเรียน (ธนาวรรณ ธนพรดี, 2551) การเตรียมความพร้อมในการสอบ GAT-PAT (กุสุมา ยกชู, 2553) พฤติกรรมการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (จิราภรณ์ ประเสริฐหล้า, 2557) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียนมาก เป็นผู้ที่มีความจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียนน้อย โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ 1) ความคาดหวังต่อการกระตือรือร้นในการเรียน 2) ความคาดหวังต่อการอุทิศตนในการเรียน และ 3) ความคาดหวังต่อการเอาใจใส่ในการเรียน เป็นแบบวัดที่สร้างโดยผู้วิจัย มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน

จิตลักษณะเดิมเป็นลักษณะทางจิตใจที่ติดตัวบุคคลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับจากปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและสถานศึกษา มีลักษณะคงที่ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน (Endler & Magnusson, 1976) ซึ่งในการศึกษานี้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การที่นิสิตนักศึกษาที่มีความต้องการสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง มีความพยายามสูงเมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้นสามารถวางแผนเพื่อขจัดอุปสรรคได้ อีกทั้งยังรู้จักวางแผนเพื่อเพิ่มปัจจัยที่เอื้ออำนวยสิ่งๆ ที่ตนกำลังกระทำให้เกิดความสำเร็จ และมีอารมณ์ในการคาดการณ์ว่าจะสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้สำเร็จหรือล้มเหลว มีผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมขยันหมั่นเพียรในการเรียน (สิริพร ดาวัน, 2540) พฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (สุमितตรา เจริมพันธ์, 2545) พฤติกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (กิตติรัตน์ ชัยรัตน์, 2547) พฤติกรรมที่ตั้งใจเรียน (พิชญ์ ลิ้มพะสุตร, 2555) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก เป็นผู้ที่มีความจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ ต้องการความสำเร็จด้วยตนเอง เมื่อมีอุปสรรค/รู้จัก

วางแผนจัดอุปสรรค มีการวางแผนเพื่อเพิ่มปัจจัยเอื้ออำนวย และมีอารมณ์ในการคาดการณ์ว่าจะสำเร็จหรือ
ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดของ ดุจเดือน พันธมนาวิน (2557) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัด
ประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

การประเมินแก่นแห่งตน (Core self-evaluations) เป็นบุคลิกลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลจากการที่บุคคล
ประเมิน หรือ มองว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า สามารถควบคุมชีวิตของตนได้ (Judge, Locke & Durham,
1997) ในงานวิจัยนี้ การประเมินแก่นแห่งตน หมายถึง การรับรู้และยอมรับข้อสรุปของการประเมินตนเองที่
นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวยึดถือ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความภาคภูมิใจในตนเอง
2) การรับรู้ความสามารถทั่วไปของตน 3) ความมั่นคงทางอารมณ์ 4) มีความเชื่ออำนาจในตน มีผลการศึกษาพบว่า
การประเมินแก่นแห่งตน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่าง
ปลอดภัย (อนันต์ แยมเยื่อน, 2557) พฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติด้านการบริโภค (สุชัญญา โพธิ์รัชตางกูร, 2558) เป็นต้น
การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการประเมินแก่นแห่งตนมาก เป็นผู้ที่มี
พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีการประเมิน
แก่นแห่งตนน้อย วัดโดยให้นักศึกษารายงานการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของนักศึกษา แบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 4
มิติ คือ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ประสิทธิภาพแห่งตนโดยทั่วไป อากาทางประสาท (น้อย) และมีความเชื่ออำนาจ
ในตน มีจำนวน ข้อ 12 เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ
จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่สามารถจะคาดการณ์ไกล เห็น
ความสามารถของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถคาดการณ์ไกล ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้น
ในอนาคตนั้น อาจเกิดขึ้นกับตนเองได้เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตมีคุณค่าหรือ
ความสำคัญที่ไม่ลดลง การควบคุมตน หมายถึง การบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบ
พฤติกรรมบางอย่างของตนเอง เพื่อเป้าหมายของการจัดสร้างพฤติกรรมใหม่ที่นำปรารถนา เพิ่มปริมาณพฤติกรรม
นั้น และอนุรักษ์พฤติกรรมที่ดีมีประโยชน์ ตลอดจนการลดหรือขจัดพฤติกรรมเดิมที่ไม่นำปรารถนาให้หมดไปจาก
ตน โดยการจัดการของตนเอง และไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น มีผลการศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต
ควบคุมตน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมตั้งใจเรียน (โสภา มะเคือสี,
2537) พฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ (สุमितตรา เจิมพันธ์, 2545) พฤติกรรมรับผิดชอบหน้าที่ (สุภาสิณี
นุ่มเนียม, 2546) พฤติกรรมการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ (กิตติรัตน์ ชัยรัตน์, 2547) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่า
นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรม
จดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
น้อย วัดโดยให้นักศึกษารายงานการปฏิบัติตนของนักศึกษาในเรื่องของการมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน
โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคต และ 2) การควบคุมตน ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดของ
ยุภาวรรณ ดวงอินตา (2549) มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating
method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เอกลักษณ์แห่งอีโก้ คือ ลักษณะของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักและยอมรับตนเอง มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ตามที่สังคมและวัฒนธรรมของตนกำหนดไว้และเข้าใจว่าความรู้ความสามารถของตนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมรอบข้าง ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในการกระทำของตนว่าสามารถทำได้ดี (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2541; อ้างอิงจาก Erikson, 1968) มีผลการศึกษาพบว่าเอกลักษณ์แห่งอีโก้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การรับรู้ทางสังคมจากวิชาการ (สุรพงษ์ ชูเดช, 2534) พฤติกรรมคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและเลือกเรียนวิชาเอกที่กำลังเรียนด้วยตนเอง (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2537) พฤติกรรมรับผิดชอบครอบครัว (สุภะรัฐ ยอตระบ่า, 2548) เป็นต้น การวิจัยนี้ จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้มาก เป็นผู้มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ น้อย วัดโดยให้นักศึกษารายงานการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของนักศึกษา โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ ไม่แน่ใจ การขาดความมั่นใจในตนเอง รู้สึกท้อทึง ไม่มีใครเข้าใจ รู้จักตนเอง เป็นตัวของตัวเอง รู้สึกภูมิใจในตนเอง และตนเองและคนอื่นเห็นคุณค่าในตน ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดของ (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2550) มีข้อความถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน

จิตลักษณะตามสถานการณ์หรือการปฏิสัมพันธ์แบบในตน ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลเผชิญอยู่ เป็นจิตลักษณะที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์หรือเป็นจิตลักษณะที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ (Endler & Magnusson, 1976) ซึ่งในการศึกษานี้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ประกอบไปด้วย 3 ตัวแปร ดังนี้

ทัศนคติที่ดีต่อการเรียน หมายถึง การประเมินคะแนนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวเกี่ยวกับการเห็นประโยชน์หรือคุณค่าของการเรียนมาน้อยเพียงใด มีความรู้สึกพอใจและพร้อมที่จะส่งเสริมการเรียนของตนเองมาน้อยเพียงใด มีผลการศึกษาพบว่าทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมการทำงานอย่างอุทิศตน (วิเชียร ธรรมาธร, 2547) พฤติกรรม การสนับสนุนทางสังคม (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2547) พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม (สุชาดา ชลาณุเคราะห์, 2552) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีทัศนคติที่ดีในการเรียนมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีทัศนคติที่ดีในการเรียนน้อย วัดโดยให้นักศึกษารายงานปริมาณทัศนคติและการปฏิบัติตนของนักศึกษา โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ 1) เห็นประโยชน์มาก-มีโทษน้อย 2) พอใจมากในการเรียน ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดของ (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2558) ข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

ความเครียดในการเรียน หมายถึง การที่นักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวมีปริมาณความรู้สึกและอาการต่าง ๆ ทางด้านร่างกายและจิตใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ขณะเรียน ทำให้ภาวะทางด้านร่างกาย

หรือจิตใจขาดสมดุล ก่อให้เกิดผลกระทบ 1) ทางด้านร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปัสสาวะบ่อย ไม่กระปรี้กระเปร่า และอ่อนเพลีย เป็นต้น 2) ทางด้านจิตใจ เช่น วิตกกังวล ไม่มีความสุขเวลาเรียน สับสน หงุดหงิด เบื่อเรียน เบื่อเพื่อน ไม่พอใจโดยไม่ทราบสาเหตุ มีผลการศึกษาพบว่าความเครียดในการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การเผชิญความเครียดทางการเรียน (ปิยะวรรณ เลิศพานิช, 2542) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ (ศักดิ์ชัย จันทร์แสง, 2550) พฤติกรรมการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ (กิตติรัตน์ ชัยรัตน์, 2547) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความเครียดในการเรียนน้อย เป็นผู้มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความเครียดในการเรียนมาก วัดโดยให้นักศึกษารายงานปริมาณทัศนคติและการปฏิบัติตนของนักศึกษา โดยแบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ 1) ความเครียดที่แสดงออกทางด้านร่างกาย และ 2) ความเครียดที่แสดงออกทางด้านจิตใจ เป็นแบบวัดที่สร้างโดยผู้วิจัย มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทประเมินรวมค่า (Summated rating method) มีมาตรวัด 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

ความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน หมายถึง การปฏิบัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนโดยประกอบไปด้วย 1) เชื่อว่าตนทำได้ 2) เชื่อว่าความพยายามนำไปสู่ผลดีผลสำเร็จที่ต้องการได้มาก 3) เชื่อว่าตนทำนายผลที่จะเกิดจากการกระทำของตนได้อย่างแม่นยำ 4) เชื่อว่าความพยายามมากในการกระทำต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญมาก และ 5) เชื่อว่าตนสามารถควบคุมให้ผลที่เกิดกับตนได้ตามที่ตนต้องการด้วย มีผลการศึกษาพบว่าความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น พฤติกรรมการสอนของครู (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2532) พฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคม (จุจเดือน พันธุมนาวิ และอัมพร ม้าคนอง, 2549) พฤติกรรมรับผิดชอบในการเรียนการสอน (จุจเดือน พันธุมนาวิ, 2550) พฤติกรรมกระตือรือร้นในการเรียน (กฤษณะโชติ บัวหล้า, 2561) เป็นต้น การวิจัยนี้จึงคาดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียนมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียนน้อย วัดโดยให้นักศึกษารายงานการกระทำที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนของตน โดยแบบวัดนี้ แบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ 1) เชื่อว่าตนเองสามารถทำได้ 2) เน้นความพยายาม 3) รู้จักมองสาเหตุและผล สมดุล 4) รู้สาเหตุและสามารถทำนายผลได้ และ 5) รู้วิธีที่ทำให้เกิดผลตามที่ ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ (จุจเดือน พันธุมนาวิ, 2558) จำนวน 15 ข้อ แบบวัดทั้ง 3 เป็นแบบวัดเป็นชนิดมาตรประเมินรวมค่า แต่ละข้อมีมาตรวัด 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

ลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย สาขาที่เรียน จำนวนพี่น้อง ระดับการศึกษาของมารดา

สมมติฐานการวิจัย

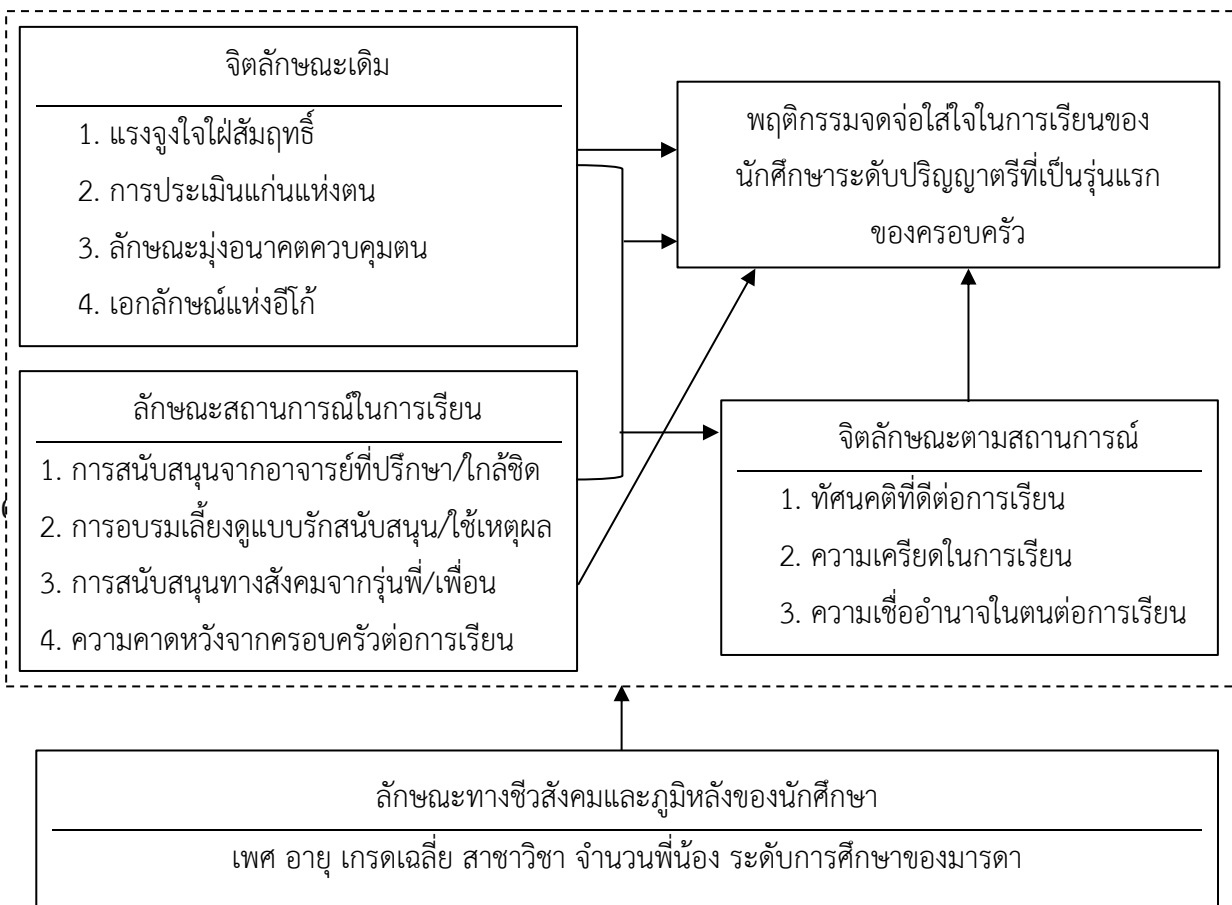
จากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและการประมวลเอกสารข้างต้น สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ 2 ประการ คือ

สมมุติฐานที่ 1 ตัวทำนายนกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การประเมินแก่นแห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เอกลักษณะแห่งอีโก้ การสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ ใกล้เคียง การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล และความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน ร่วมกับตัวทำนายนกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ตัวแปร คือ ทักษะที่ดีต่อการเรียน ความเครียดในการเรียน ความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน รวมทั้งสิ้น 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ได้มากกว่าตัวทำนายนจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงลำพังอย่างน้อย ร้อยละ 5

สมมุติฐานที่ 2 ตัวทำนายนกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์จำนวน 8 ตัวแปร ร่วมกับตัวทำนายนกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ได้ตั้งแต่ร้อยละ 40 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและการประมวลเอกสารข้างต้น สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพและต่างจังหวัด ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) คือ 1) ทำการสุ่มมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน 4 มหาวิทยาลัย 2) ทำการเก็บข้อมูลนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 3) ทำการสุ่มคณะในมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คณะทางสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ 4) ทำการสุ่มนักศึกษาในแต่ละสาขา สาขาละ 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า ซึ่งในการวิจัยนี้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้จริงจำนวน 543 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปร รวมทั้งสิ้น 12 แบบวัด เป็นมาตรฐานประเมินรวมค่า 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” แบบวัดทุกชุดได้ทดสอบกับกลุ่มทดลองนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 จำนวน 100 คน และนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ โดยใช้สถิติ 2 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination) และ 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้น (r item total correlation) จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อหาความเที่ยงตรง (Construct validity) คุณภาพเครื่องมือในงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับค่า t มากกว่า ค่า r โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคือ ค่า $t \geq 2.00$ และค่า $r \geq 0.20$ ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ใช้เกณฑ์ผ่าน 3 ใน 5 เกณฑ์ขึ้นไปโดยเฉพาะเมื่อค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ แสดงรายละเอียดในตาราง 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) แบบรวมและแบบเป็นขั้น (Enter and stepwise) ทำการวิเคราะห์ในกลุ่มรวมและ 8 กลุ่มย่อย โดยแบ่งตาม 1) เพศ คือ เพศชาย เพศหญิง 2) เกรดเฉลี่ย คือ เกรดเฉลี่ยต่ำ เกรดเฉลี่ยสูง 3) ลำดับพี่น้อง คือ เป็นลูกคนแรก ไม่ใช่ลูกคนแรก 4) ระดับการศึกษามารดา คือ มารดาระดับการศึกษาต่ำ มารดาระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมนอกเหนือสมมติฐานเพื่อหากลุ่มเสี่ยงด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-ways ANOVA)

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 1) เพศ แบ่งเป็นนักศึกษาชาย 123 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 และนักศึกษาหญิง 420 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 2) เกรดเฉลี่ย มีพิสัยอยู่ระหว่าง 1.44 ถึง 4.00 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 2.92 เมื่อใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักศึกษาที่เกรดเฉลี่ยต่ำ โดยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.92 มีจำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 2) นักศึกษาที่เกรดเฉลี่ยสูง โดยมากกว่าหรือเท่ากับ 2.93 มีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 3) ลำดับพี่น้องของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 2.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 เมื่อใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ใน

การแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. นักศึกษาที่เป็นลูกคนแรก มีจำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 2. นักศึกษาที่ไม่ใช่ลูกคนแรก มีจำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 4) ระดับการศึกษาของมารดา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.28 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 2) ค่ามัธยฐานเท่ากับ 9.00 (มัธยมศึกษาปีที่ 3) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.2 ปี เมื่อใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. นักศึกษาที่มีมารดา มีระดับการศึกษาต่ำ (น้อยกว่าหรือเท่ากับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) มีจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 2. นักศึกษาที่มีมารดา มีระดับการศึกษาสูง (มากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) มีจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 5) สาขาที่เรียน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่เรียนสายวิทยาศาสตร์ จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 2. กลุ่มที่เรียนสายสังคมศาสตร์ จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มรวม พบว่า พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด เป็นตัวแปรสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมากที่สุด ($r=.256, p<.01$) กลุ่มจิตลักษณะเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมากที่สุด ($r = .470, p <.01$) และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ความเครียดในการเรียน เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมากที่สุด ($r = -.536, p <.01$) ดังรายละเอียดในตาราง 2

ผลการทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวมและแบบเป็นขั้น (ตาราง 3) พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 3 จิตลักษณะเดิมร่วมกับสถานการณ์ทั้งหมด 8 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การประเมินแก่นแห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เอกลักษณ์แห่งอิโก้ การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษาหรือใกล้ชิด การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ และความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน สามารถทำนายพฤติกรรมสามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้ ร้อยละ 31.1 ส่วนตัวทำนายชุดที่ 4 คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 3 ตัว ได้แก่ ทศนคติที่ดีต่อการเรียน ความเครียดในการเรียน และความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้ ร้อยละ 33.8 ในขณะที่ตัวทำนายชุดที่ 5 เป็นการรวมชุดตัวทำนายที่ 3 ร่วมกับตัวทำนายชุดที่ 4 ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า ตัวแปรทั้งหมด 11 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้มากถึง ร้อยละ 40.2 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความเครียดในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทศนคติที่ดีต่อการเรียน และความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.33, .26, .22, .12

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มย่อย 8 กลุ่ม (ตาราง 3) พบว่า กลุ่มที่ตัวทำนายทั้ง 11 ตัวนี้ สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่เป็นเพศชาย โดยทำนายได้ ร้อยละ 52.9 มีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความเครียดในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ -.55, .16, .14 พิสัยร้อยละการทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง ร้อยละ 34.6 ถึง ร้อยละ 45.4

ตาราง 1 คุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย

ชื่อตัวแปร	ข้อ	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น (α)	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factory Analysis)						
					ค่า χ^2	DF	P-value (p>0.05)	RMSEA (≤ 0.06)	CFI (≥ 0.95)	TLI (≥ 0.95)	SRMR (≤ 0.08)
1. พฤติกรรมจดใจใส่ใจในการเรียน*	12	2.63-9.34	0.28-0.69	0.81	44.98	43	0.38	0.02	0.99	0.99	0.08
2. การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด	10	6.18-10.04	0.42-0.72	0.88	40.18	29	0.08	0.06	0.98	0.96	0.04
3. การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่*	12	5.09-11.87	0.36-0.83	0.90	58.13	47	0.12	0.04	0.98	0.97	0.05
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล	12	4.67-9.63	0.30-0.63	0.83	43.94	38	0.23	0.04	0.98	0.97	0.07
5. ความคาดหวังจากครอบครัวในการเรียน*	12	2.62-5.91	0.27-0.50	0.72	49.83	46	0.32	0.02	0.97	0.96	0.06
6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	12	2.80-6.97	0.21-0.54	0.77	51.47	43	0.17	0.04	0.97	0.96	0.07
7. ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	12	3.50-8.83	0.29-0.72	0.81	53.22	47	0.24	0.03	0.98	0.97	0.08
8. เอกลักษณ์แห่งฮีโร่	20	2.98-8.51	0.20-0.59	0.82	145.87	143	0.41	0.01	0.99	0.99	0.08
9. การประเมินแก่นแห่งตน	12	3.32-7.18	0.24-0.51	0.74	43.98	43	0.42	0.01	0.99	0.99	0.07
10. ทักษะที่ดีต่อการเรียน	12	4.27-6.95	0.21-0.57	0.80	43.08	40	0.34	0.02	0.99	0.98	0.07
11. ความเครียดในการเรียน*	12	3.57-8.00	0.30-0.62	0.84	45.33	42	0.33	0.02	0.99	0.98	0.07
12. ความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน	15	3.75-9.03	0.28-0.69	0.87	89.11	75	0.12	0.04	0.97	0.97	0.06

หมายเหตุ: *เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในงานวิจัยนี้ ** ในงานวิจัยนี้ที่ค่า t มากกว่า ค่า r โดยเกณฑ์การคัดเลือกคือ ค่า t ≥ 2.00 และค่า r ≥ 0.20 ; การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ใช้เกณฑ์ผ่าน 3 ใน 5 เกณฑ์เฉพาะเมื่อค่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มรวม (N=543)

ตัวแปร	Mean	S.D.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
พฤติกรรมจดจำใส่ในการเรียน	44.01	8.27	1										
การสนับสนุนทางสังคมจาก อ.ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด	41.52	7.91	.256**	1									
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน/ใช้เหตุผล	54.97	10.16	.248**	.211**	1								
การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่	46.05	11.28	.180**	.338**	.187**	1							
ความคาดหวังจากครอบครัวในการเรียน	55.90	7.04	.138**	.121**	.432**	.094*	1						
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	52.11	6.47	.470**	.285**	.324**	.227**	.294**	1					
การประเมินตนเองในตนเอง	49.14	7.20	.453**	.285**	.402**	.302**	.156**	.545**	1				
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	53.11	8.53	.403**	.270**	.476**	.243**	.500**	.546**	.414**	1			
เอกลักษณ์แห่งอ็อก	80.03	11.81	.445**	.287**	.491**	.284**	.272**	.507**	.739**	.541**	1		
ทัศนคติที่ดีในการเรียน	51.41	8.63	.496**	.309**	.393**	.246**	.426**	.496**	.484**	.654**	.540**	1	
ความเครียดในการเรียน	49.04	11.94	-.536**	-.236**	-.382**	-.223**	-.263**	-.403**	-.599**	-.509**	-.650**	-.584**	1
ความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน	65.41	10.25	.455**	.293**	.500**	.235**	.439**	.501**	.555**	.646**	.648**	.683**	.699**

หมายเหตุ: *P< .05, **P< .01

ตาราง 3 ผลการทำนายพฤติกรรมการจดจำใส่ใจในการเรียน โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุด 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-8)		ชุด 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (9-11)		ชุด 5 รวมตัวแปรทั้งหมด (1-11)		% ทำนายแตกต่าง			
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า (Beta)
รวม	543	31.1	1, 2, 3, 4	.23, .17, .13, .11	33.8	10, 9	-.37, .27	40.2	10, 1, 9, 8	-.33, .26, .22, .12	9.1*
เพศชาย	123	37.5	3, 2, 5	.29, .25, .22	47.4	10	-.68	52.9	10, 1, 5	-.55, .16, .14	15.4*
เพศหญิง	420	30.4	1, 3, 2, 4, 8	.26, .15, .15, .14, .10	30.7	9, 10	.31, -.30	38.1	1, 10, 9, 8	.28, -.27, .25, .14	7.7*
เกรดเฉลี่ยต่ำ	273	33.7	2, 1, 3, 4	.28, .24, .11, .11	39.2	10, 9	-.38, .33	45.4	10, 9, 1, 8	-.33, .27, .25, .12	11.7*
เกรดเฉลี่ยสูง	270	28.1	1, 4, 3	.24, .21, .15	27.3	10, 9	-.35, .22	34.6	10, 1	-.38, .29	6.5*
เป็นลูกคนแรก	302	36.3	1, 2, 3	.31, .24, .14	37.5	10, 9	-.38, .29	44.5	10, 1, 9	-.33, .29, .16	8.2*
ไม่ใช่ลูกคนแรก	241	28.4	4, 1	.35, .19	29.7	10, 9	-.35, .25	37.9	10, 9, 8, 1	-.33, .28, .22, .20	9.5*
มารดาการศึกษาต่ำ	300	33.5	1, 4, 5, 2	.26, .17, .16, .14	30.3	10, 9	-.37, .23	39.8	10, 1, 5, 9	-.30, .25, .15, .12	6.3*
มารดาการศึกษาสูง	138	36.6	1, 4, 8	.38, .34, .15	40.1	10, 9	-.36, .35	51.0	10, 1, 9, 8	-.33, .34, .27, .20	14.4*

หมายเหตุ: ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ .05 และ *มีเปอร์เซ็นต์แตกต่างกันตั้งแต่ ร้อยละ 5.0% ขึ้นไป

ตัวทำนายที่ 1 คือ แรงจูงใจได้สัมฤทธิ์
 ตัวทำนายที่ 2 คือ การประเมินตนเองในแง่ตนเอง
 ตัวทำนายที่ 3 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง
 ตัวทำนายที่ 4 คือ เอกลักษณ์แห่งใจ
 ตัวทำนายที่ 5 คือ การสนับสนุนทางสังคมจาก อ.ที่ปรึกษา/ใกล้ชิด
 ตัวทำนายที่ 6 คือ การยอมรับเสียงดูเบาสนับสนุนและใช้เหตุผล
 ตัวทำนายที่ 7 คือ การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/รุ่นพี่
 ตัวทำนายที่ 8 คือ ความคาดหวังจากครอบครัวในการเรียน
 ตัวทำนายที่ 9 คือ ทศนคติที่ดีในการเรียน
 ตัวทำนายที่ 10 คือ ความเครียดในการเรียน
 ตัวทำนายที่ 11 คือ ความเชื่ออำนาจในตนเองต่อการเรียน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ตามลักษณะชีวสังคมภูมิหลังที่สำคัญ เพื่อหากกลุ่มเสี่ยงในพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ผลการวิเคราะห์ตามเพศ เกรดเฉลี่ย และสาขาที่เรียน (ตาราง 4) พบว่า พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว เพียง 1 ตัวแปร คือ เกรดเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระนี้ พบว่า กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีเกรดเฉลี่ยสูง มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่ากลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ (ค่าเฉลี่ย 45.02 และ 42.66 ตามลำดับ) และไม่พบว่าคะแนนพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบสองทางและสามทาง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ตามระดับการศึกษามารดา จำนวนพี่น้อง และเพศ รายละเอียดดังตาราง 5 พบว่า พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนไม่แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว แต่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่าง จำนวนพี่น้องและเพศ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' (รายละเอียดดังตาราง 6) พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2 คู่ โดยเป็นคู่สำคัญทั้ง 2 คู่ คือ 1) ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวเพศชายที่ไม่ใช่ลูกคนแรก มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่เป็นเพศหญิงที่ไม่ใช่ลูกคนแรก 2) ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวเพศชายที่ไม่ใช่ลูกคนแรก มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวเพศชายที่เป็นลูกคนแรก

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ตามเพศ เกรดเฉลี่ย และสาขาที่เรียน

ตัวแปร	จำนวนคน	แสดงค่า F								% ทำนาย
		เพศ	เกรดเฉลี่ย	สาขา						
		ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค		
พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน	543	0.33	6.30*	2.74	0.00	1.02	0.14	0.87	3.3%	

หมายเหตุ: * $p < .05$; ** $p < .01$; และ *** $p < .001$

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ตามระดับการศึกษามารดา จำนวนพี่น้อง และเพศ

ตัวแปร	จำนวนคน	แสดงค่า F								% ทำนาย
		การศึกษา	จำนวน	เพศ						
		มารดา	พี่น้อง	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	
พฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน	543	0.66	2.72	0.41	1.32	0.00	5.89*	1.72	1.7%	

หมายเหตุ: * $p < .05$; ** $p < .01$; และ *** $p < .001$

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัวที่แบ่งตาม ลำดับพี่น้องและเพศ

ลำดับพี่น้อง	เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	รหัส	12	22	11
ไม่ใช่คนแรก	ชาย	58	45.70	21	1.28	2.46*	2.55*
คนแรก	หญิง	237	44.42	12		1.18	1.26
ไม่ใช่คนแรก	หญิง	183	43.24	22			0.08
คนแรก	ชาย	65	43.15	11			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญที่ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ พบว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานที่ 1 คือ จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้มากกว่าตัวทำนาย จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงลำพังอย่างน้อยร้อยละ 5 ผลเช่นนี้ พบทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม โดยมีความเครียดในการเรียน เป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนลำดับแรก สอดคล้องกับ งานวิจัยของกิตติรัตน์ ชัยรัตน์ (2547) พบว่า ความเครียดในการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ เป็นตัวแปรทำนายที่สำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ด้านขณะเรียนในชั้นเรียน มีค่าเบต้าเท่ากับ -0.29 นอกจากนี้ยังพบ ผลการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาของสุพัตรา ธรรมวงษ์ (2544) พบว่า ความเครียดในงาน เป็นตัวทำนายที่สำคัญ ลำดับที่ 2 ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนลำดับรองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมิตตรา เจิมพันธ์ (2545) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ร่วมทำนายพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนเรียน เป็นตัวทำนายสำคัญอันดับที่ 2 มีค่าเบต้าเท่ากับ $.22$ นอกจากนี้ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียนยังเป็นตัวทำนายสำคัญในลำดับถัดมา ซึ่งตัวทำนายที่กล่าวมาเป็นตัวแปรที่มาจากกลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มสถานการณ์ และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนแนวคิดรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

ผลการวิจัยนี้ยังสนับสนุนสมมุติฐานที่ 2 คือ ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ร่วมกับตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนได้ร้อยละ 40 ขึ้นไป ผลดังกล่าวปรากฏในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยบางกลุ่มได้แก่ กลุ่มนักศึกษาเพศชาย กลุ่มนักศึกษาเกรดเฉลี่ยต่ำ กลุ่มนักศึกษาที่เป็นลูกคนแรก และกลุ่มนักศึกษาที่มารดามีระดับการศึกษาสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิตตรา เจิมพันธ์ (2545) พบว่าตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ร่วมกับตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมขณะเรียนในชั้นเรียนในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 53.9 เช่นเดียวกับ บุญตา นันทะกุล (2546) พบว่า ตัวทำนายทั้งสามกลุ่มร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมรักการอ่านในกลุ่มรวมได้ ร้อยละ 57 และกิตติรัตน์ ชัยรัตน์ (2547) พบว่า ตัวทำนายทั้งสามกลุ่มร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมการเรียน สาระวิทยาศาสตร์ด้านหลังเรียนในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 53.3

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาในกลุ่มรวมมีพฤติกรรมมุ่งมั่นในการเรียนมากขึ้น สิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ การลดความเครียดในการเรียน เนื่องจากนักศึกษามีความเครียดหรือความไม่เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน จึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่จะต้องให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้นักศึกษาที่มีความพร้อมในการเรียน ลำดับต่อมาควรมีการพัฒนาให้นักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนมาก

2. กลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียนน้อย ได้แก่ 1) กลุ่มนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ 2) กลุ่มนักศึกษาเพศหญิงที่ไม่ใช่ลูกคนแรก และ 3) กลุ่มนักศึกษาเพศชายที่เป็นลูกคนแรก โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนานักศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยงแต่ละกลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ ควรพัฒนาให้นักศึกษามีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ให้มาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก และทัศนคติที่ดีในการเรียนมาก 2) กลุ่มนักศึกษาเพศหญิงที่ไม่ใช่ลูกคนแรก ควรพัฒนาให้นักศึกษามีความเครียดในการเรียนให้น้อย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้มาก มีทัศนคติที่ดีในการเรียนให้มากและรับรู้ความคาดหวังจากครอบครัวต่อการเรียนให้มาก 3) กลุ่มนักศึกษาเพศชายที่เป็นลูกคนแรก ควรพัฒนาให้นักศึกษามีความเครียดในการเรียนให้น้อย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้มาก และมีทัศนคติที่ดีในการเรียนให้มาก

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การวิจัยนี้ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ยืนยันถึงความเป็นสาเหตุและผลอย่างชัดเจน ดังนั้น ควรมีการทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบหรือประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของผลการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาในประเทศไทยมีความพร้อมและมีพฤติกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษาในระดับสูง

2. ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงเหตุที่มีต่อพฤติกรรมจดจ่อใส่ใจในการเรียน ซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตตามสถานการณ์ ไปยังตัวแปรตามได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะโชติ บัวหล้า. (2561). ปัจจัยทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นรุ่นแรกของครอบครัว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม.
- กิตติรัตน์ ชัยรัตน์. (2547). ประสบการณ์ในการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์และลักษณะทางจิตใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษา (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- กฤษมา ยุกช. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในการสอบ GAT และ PAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา เขตห้วยขวาง (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา.

- คมนา วัชรานินท์. (2546). ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครพัฒนาของนักศึกษา มหาวิทยาลัย (ภาคนิพนธ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม.
- จิราภรณ์ ประเสริฐหล้า. (2557). ปัจจัยทางจิตและลักษณะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิณ. (2541). ตำราชั้นสูงเรื่องทฤษฎีการวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในคนไทยและเทศ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิณ และ ดุจเดือน พันธุนาวิณ. (2541). การเสริมสร้างคุณภาพของคนไทย: การพัฒนา เอกลักษณ์แห่งอีโก้. วารสารพัฒนาสังคม, 2(4), 76-95.
- ดวงเดือน พันธุนาวิณ และ เพ็ญแข ประจันปัจนิก. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ สุขภาพจิตและ จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุจเดือน พันธุนาวิณ. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมของหัวหน้าใน สถานีอนามัยตำบล. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดุจเดือน พันธุนาวิณ. (2550). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมไม่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนว ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุนาวิณ. (2558). ปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมและศักยภาพของการเป็นนักวิจัยของบุคคล หลายประเภท: ระดับปริญญาโท-เอก (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุนาวิณ และ อัมพร ม้าคะนอง. (2545). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของ ครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ธนาวรรณ ธนพรดี. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อเป้าหมายในชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนพระฤทัย คอนแวนต์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา.
- นพมาศ แซ่เสี้ยว. (2550). การปรับตัวทางจิตสังคมและลักษณะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้ใหญ่ วัยกลางคน (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- นิศากร สนามเขต. (2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่าง เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาสังคม.
- บังอร โสฬส และ อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล. (2539). การศึกษาความเครียดในการทำงานของผู้บริหารในวงราชการ ไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- บุญตา นันทะกุล. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- ปัญญาส ทวีชาตินนท์. (2555). ปัจจัยพระคัมภีร์ที่ส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ปฏิบัติงานด้านเอดส์ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- ปิยะวรรณ เลิศพานิช. (2542). การศึกษาความเครียดสาเหตุของความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลาง (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว.
- พิชญ์ ลิ้มพะสุตร. (2555). พฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- ไพศาล แยมวงษ์. (2555). การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว.
- ภมริน เขาวนจินดา. (2542). ลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ภาคานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม, สาขาวิชาการวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม.
- ยุภาวรรณ ดวงอินตา. (2549). การวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสำหรับนักศึกษา (ภาคานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาสังคม.
- วิเชียร ธรรมาธร. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านการ อุทิศตนของข้าราชการกรมกำลังพลทหารอากาศ. วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์, 1(2), 97-114.
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง. (2550). การศึกษาปัจจัยด้านสติปัญญาและด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). กำลังแรงงานรวม (อายุ 15 ปีขึ้นไป) จำแนกตามกลุ่มอายุ ทัวราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2544 - 2560. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2561 จาก <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131>
- สิริพร ดาวัน. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา.

- สุชัยญา โพรธิชตางกูร. (2558). *จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องของกับพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติด้านการบริโภค* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุชาดา ชลานุเคราะห์. (2552). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของหัวหน้าสถานีนอมนาย* (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุพัตรา ธรรมวงษ์. (2544). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในงานพยาบาลผู้ป่วยใน* (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม, สาขาวิชาพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุภะรัฐ ยอดระบำ. (2548). *ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการด้านบ้าน สถานศึกษาและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะรับผิดชอบครอบครัวของนักศึกษาชายระดับปริญญาตรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). *ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น* (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุमितตรา เจริญพันธ์. (2545). *จิตลักษณะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาวิชาพัฒนาระดับปริญญาโท.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต* (ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- อนันต์ แยมเอื้อน. (2557). *เครื่องมือวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างปลอดภัยของนักศึกษาปริญญาตรีและความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด*. *วารสารพัฒนาระดับปริญญาโท*, 16(2), 21-46.
- อรพินทร์ ชูชม. (2557). *การวิเคราะห์โครงสร้างความยึดมั่นผูกพันในงาน*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 11(2), 75-79.
- Bakker, A. B., Hakanen, J. J., Demerouti, E., & Xanthopoulou, D. (2007). Job resources boost work engagement, particularly when job demands are high. *Journal of Educational Psychology*, 99(2), 274-284. doi: 10.1037/0022-0663.99.2.274
- Barone, S., McMillion, R., Tym, C., & Webster, J. (2004). *First-Generation College Students: A Literature Review*. Retrieved from https://www.trelliscompany.org/wp-content/uploads/2017/02/first_generation.pdf.
- Choy, S. P. (2001). *Students Whose Parents Did Not Go to College: Postsecondary Access, Persistence, and Attainment. The Condition of Education*. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/08920206010150030701>

- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow The psychology of optimal experience*. NY: HarperCollins.
- Endler, N. S., & Magnusson, D. (1976). Toward an interactional psychology of personality. *Psychological Bulletin*, 83(5), 956–974. doi: 10.1037/0033-2909.83.5.956
- Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and crisis*. NY: W. W. Norton.
- Hsiao, K. P. (1992). *First-Generation College Students*. ERIC Digest. ERIC Clearinghouse for Junior Colleges, Los Angeles, CA. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=ED351079&site=ehost-live>
- Judge, T. A., Locke, E. A., & Durham, C. C. (1997). The dispositional causes of job satisfaction: A core evaluations approach. *Research in Organizational Behavior*, 19(January), 151–188.
- McCarron, G. P., & Inkelas, K. K. (2006). The Gap between Educational Aspirations and Attainment for First-Generation College Students and the Role of Parental Involvement. *Journal of College Student Development*, 47(5), 534–549. doi: 10.1353/csd.2006.0059
- O'Farrell, S. L., & Morrison, G. M. (2003). A Factor Analysis Exploring School Bonding and Related Constructs Among Upper Elementary Students. *The California School Psychologist*, 8(1), 53–72. doi: 10.1007/BF03340896
- Pamela A. Peters. (2009). *Inspired to be the First: Factors that Predispose African American and Mexican American First-Generation Students to Pursue Higher Education*. College of Education and Leadership Cardinal Stritch University.
- Pike, G. R., & Kuh, G. D. (2005). First- and Second-Generation College Students: A Comparison of Their Engagement and Intellectual Development. *The Journal of Higher Education*, 76(3), 276–300. doi: 10.1353/jhe.2005.0021
- Saenz, V. B., Hurtado, S., Barrera, D., Wolf, D., & Yeung, F. (2007). *First in my family: A profile of first-generation college students at four-year institutions since 1971*. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Schaufeli, W. (2012). Work engagement: What do we know and where do we go?. *Romanian Journal of Applied Psychology*, 14(1), 3-10.
- Thayer, P. (2000). Retention of Students from First Generation and Low Income Backgrounds. *The Journal of the Counsel for Opportunity in Education*. Retrieved from <http://www.csun.edu/afye/documents/Thayer-2000-first-gen-retention-lit-review.pdf>

Translated Thai References (ส่วนที่แปลรายการอ้างอิงภาษาไทย)

- Bhanthumnavin, D., & Bhanthumnavin, D. (1998). *Theory of measurement and research of ego identity in Thai and abroad* (Research report). Bangkok: National Institute of Development Administration. Social Development.

- Bhanthumnavin, D., & Makanong, A. (2002). *Antecedents and Consequences Concerning Students' Development Behaviors of Secondary School Mathematics Teachers* (Research report). Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Bhanthumnavin, D., & Panchawanuk, P. (1981). *Family relationship mental health and ethics of adolescent students* (Research report). Bangkok: Srinakarinwirot University,
- Bhanthumnavin, D. (1998). *Behavior modification for National development* (Research report). Bangkok: National Institute of Development Administration, Social Development.
- Bhanthumnavin, D. (2002). *Antecedents of Social Support Behavior in Thai Supervisors: An Interactionism Approach* (Research report). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (2004). *Psychosocial correlates of social support behavior of Health Center Chiefs* (Research report). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (2007). *Antecedents of Academic and Virtue Oriented Behaviors of Junior High School Students: An Interactionism Approach* (Research report). Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Bhanthumnavin, D. (2015). *Antecedents of readiness and potential to become researches in different types of individuals: Graduate students* (Research report). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Bualar, K. (2018). *Psychological Characteristics and Situational Factors as Correlates of Study Engagement Behavior of The First-Generation University Students* (Master's thesis). National Institute of Development Administration, School of Social and Environmental Development.
- Chairat, K. (2004). *Experience in science camp and psychological characteristics related to secondary school students scientific learning behavior* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Choochom, O. (2014). An analysis of work engagement construc. *UMT-Poly Journal*, 11(2). 75-79.
- Choodech, S. (1991). *Correlates between university experience and important psychological characteristics of students* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Chouwanachinda, P. (1999). *Buddhist Religiousness and the Quality of life of the Elderly*. (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.

- Dawan, S. (1997). *Variables Related to Diligence in Studying of Upper Mathayom Suksa Students of Pibool Withayalai School in Changwat Lop Buri* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Education psychology.
- Duanginta, Y. (2006). *Research - based construction of future orientation self control measure for college students* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Jalanukaoh, S. (2009). *Psychosocial correlates of moral-work behavior of Health Center Chiefs* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Jantasang, S. (2006). *A Study of Cognitive and Non-Cognitive Factors Affecting Learning Achievement in Mathematics and Science of Matthayomsuksa III Students* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Educational Research and Statistics.
- Jhermpun, S. (2002). *Psychological and situational factors correlates of secondary school students in mathematics learning behavior* (Master's thesis). National Institute of Development Administration, Social development.
- Limpasute, P. (2012). *Attentive behavior of part-time undergraduate students at Rajabhat Rajanagarindra University, Chacheongsao* (Term paper). Srinakarinwirot University, Graduate School, Development psychology.
- Loetphanit, P. (1998). *A Study of Academic Stress, Stressors and Coping Mechanisms of Upper-level Secondary Students in the Secondary Schools Under the Department of General Education in the Fourth Group of Central Region* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Guidance and Counseling Psychology.
- Numniem, S. (2003). *Psychological and situational factors correlate of responsible behaviors of junior high school students* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Nuntawakul, B. (2003). *Psychological factors related love reading behavior of lower secondary school students* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2018). *Social and quality of life database system (Thai worker)*. Retrieved June 17, 2018, from <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131>
- Potiratchatangkoon, S. (2015). *Psychological and Situational Factors as correlates of Eating Concerned Behavior* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development Administration.

- Prasertla, J. (2014). *Psychological and Situational factors relate to behaviors of continuing education preparation in public's universities among students belonged to department of education Bangkok methopolitan administrator* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Saesiew, N. (2007). *The psychological adjustment and situational conditions as correlation of the quality of life in midlife adulthood* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Sanamkate, N. (2007). *Internal and external immunity as correlates of appropriate peer-group behavior in senior high school students* (Master's thesis). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Sorod, B., & Wongwattanamongkol, A. (1996). *A study of work stress of the executive officers in Thai government*, Bangkok, National Institute of Development Administration.
- Tamavong, S. (2001). *Psycho-social correlates of human rights adhering behavior in IPD nurses*. (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Thammathon, V. (2004). The Psycho-social of self-sacrifice in work behavior. *Journal of psycho-behavioral science: Thai behavioral system*, 1(2), 97-114.
- Thanaporndee, T. (2008). *Factors Affecting on Goal of Life of The Fourth Level, Secondary Grades 4-6 Students at Sacred Heart Convent School in Klongtoey District, Bangkok* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Education psychology.
- Thawichatanon, P. (2012). *The multilevel factors affecting work engagement of officers in HIV non-profit organization* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Applied Behavioral Science Research.
- Watcharatanin, K. (2003). *Antecedent and consequent factors relating to volunteering behavior of university students* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development.
- Yaemyuen, A. (2014). Construction and validation of peer safety exchange behavior scale in undergraduate students and its measurement invariance. *Journal of Social Development*, 16(2), 21-46.
- Yamwong, P. (2012). *A study of social support affect life satisfaction among Thammasat university students* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, guidance and counseling psychology.

Yodrabum, S. (2005). *Intergration of family, educational institute, and psychological characteristics as correlates of intention to take responsibility for future family in undergraduate male students* (Term paper). National Institute of Development Administration, Social Development Administration.

Yokchoo, K. (2010). *Factors affecting on readiness in GAT and PAT examination of Muthayomsuksa VI students at Triamudomsuksapattanakan Ratchda School, Huaykhwang district, Bangkok* (Master's thesis). Srinakarinwirot University, Graduate School, Education psychology.